

פרק ב

קצירת החטים

ב

קצירת החטים

שימור משעת קצירה

שימור משעת קצירה

- א. שמירת החטים תהא לכתחילה משעת קצירה¹, ויש אומרים שהוא לעיכובא².
- ב. השמירה תהא לשם מצות מצוה, ואין די במה שיודע בבירור שלא בא לידי חימוץ³.
- ג. ולכן יקצרו בזמן הראוי שלא יוחמצו מהגשמים בעודם מחוברים לקרקע, וקצירת החטים ושמירתם עד הטחינה תהא לשם מצות מצוה, ופרטי הדברים יתבארו להלן.
- ד. כשאין לו מזה מחיטים שמורות משעת קצירה, צריך לקחת מצות מחיטים השמורות לפחות משעת טחינה⁴.

1. שלחן ערוך תנ"ג, ד.

2. בביאור הלכה תנ"ג, ד"ה טוב, הביא את דעת הפרי חדש ששימור מקצירה הוא מדינא ולעיכובא אף בדיעבד, וכדבריו נמצא בכמה ראשונים שהשימור הוא משעת קצירה, ולכן לכתחילה בודאי נכון להחמיר למצת מצוה, ואף שאם לא ימצא מזה שמורה משעת קצירה נוכל לסמוך על דעת השולחן ערוך ולברך על אכילת מצה, מכל מקום לכתחילה בודאי נכון להחמיר למצת מצוה, וכל זה הוא מדין ושמירתם את המצות לקיים מצות בערב תאכלו מצות, אבל בשם הגר"א הביאו שנוהר בזה כל ימי הפסח דשמא ירד עליהן מים במחובר אחר שנתייבש. ועיין ביאור הלכה תס, ד"ה מצת מצוה, שביאר דעת הגר"א באופן אחר.

3. משנה ברורה תנ"ג, כא.

4. שלחן ערוך תנ"ג, ד; וראה לעיל סעיף א.

ט

זמן הקצירה

ה. דגן שהתייבש לגמרי אף בעודו מחובר לקרקע, אם אינו צריך ליניקה⁵ חשוב כתלוש העלול להחמיץ בנפילת מים עליו⁶.

ו. לפיכך מקומות שגשמים מצויים בעת הקציר יקצרו בעודם לחים קצת שלא יוחמצו מגשמים⁷, וצריכים לייבש החטים היטב קודם אחסונם פן יחמיצו או יתלעו מחמת לחותם, ומכל מקום לא יקצרו כל שיש עליהם רטיבות מגשמים.

ז. במקומות שאין הגשמים מצויים בעת הקציר קוצרים אותם יבשים, ובזה ניצולים מחשש חימוץ או תילוע מחמת לחות.

ח. יקצרו בשעה שהחמה זורחת לאחר שהתייבשו מהטל שנפל עליהם שחרית⁸.

הקצירה

ט. אם אפשר יקצור ישראל גדול את החיטים לשם מצות מצוה⁹, ויוציא בשפתיו¹⁰ שעושה לשם מצות מצוה, ואם רק חשב לשמה ראה בהערה¹¹.

5. אף שבמציאות יונק אלא שאין צריך לינק יותר, חזון איש יורה דעה קצו, א.
6. שלחן ערוך תסז, ה; והיינו גשמים מרובים שהשבולת נופלת לארץ אבל בזליפה מועטת מותר זולת אם ראינום בקועים (משנה ברורה ס"ק יח ושערי תשובה ס"ק יב).
7. משנה ברורה תסז, יז - תנג, כב.
8. בדעת תורה להגאון מהרש"ם מבערזאן תסז, ה ד"ה ומ"ש, הביא מפסקי תוספות מנחות אות רח שלא לקצור אלא בשעה שהשמש זורחת, ובביאור הגר"א תסו, ח הביא מירושלמי פסחים ב, א דעד חצות היום לחלוחית הטל קיים אף שנמס בארבע שעות, והסיק דלכן יש לזהר שלא לקצור החטים רק לאחר חצות היום.
9. ביאור הלכה תס, ד"ה אין לשין, הביא מהפרי מגדים דאם אפשר יקצרו ישראלים לשמה.
10. ראה לעיל א, טו.
11. ביאור הלכה תס, ד"ה אין לשין, הביא דברי הפרי מגדים שנשאר בזה בצ"ע, דלענין לישא דסתמא קיימא להכי אמרינן סתמא לשמה, אבל בקצירה דאין סתם קצירה לכך לא הוי סתמא לשמה.

י. כשהקצירה נעשית על ידי גוי, יעמוד ישראל על גביו וישמור על החיטים שלא יבואו לידי חימוץ¹².

יא. כיום שבדרך כלל הקצירה נעשית על ידי מכונה, אם אפשר ינהיג אותה ישראל לשם מצות מצוה.

יב. למעלת **לכם**¹³ רבו המהדרים להוציא המעשר ראשון והמעשר עני, ואינם סומכים על קביעת מקום וקריאת שם¹⁴.

ב

קצירת החטים

הקצירה • האחסון

האחסון

יג. יניח החטים בשקים או שאר כלים המיוחדים לפסח¹⁵, ויקפיד לסגרם היטב, וטוב שירשום שמו עליו¹⁶ כדי שלא יתחלפו בשל אחרים.

יד. יזהר שלא להניחם על הקרקע עצמה אלא יפסיק ביניהם בדבר מה¹⁷.

טו. ראוי שישראל יתלווה למשלוח החטים, לשמרם כל הדרך שלא יבואו לידי חימוץ¹⁸.

טז. מקום האחסון יהיה מאוורר ויבש לחלוטין, כי כשהמקום לח עלולים החטים להתלחלח ולהחמיץ, או להתעפש ולהירקב.

12. ראה ביאור הלכה תס, ד"ה אין לשין.

13. כדאיתא בשלחן ערוך תנד, ד גבי מצה גזולה, ובמשנה ברורה ס"ק טו דילפינן גזירה שווה לחם עוני מלחם דחלה דכתיב ביה עריסותיכם.

14. ראה דרך אמונה תרומות ו, בביאור ההלכה ד"ה כהני חזקה.

15. ראה משנה ברורה תנג, לב.

16. ומאחר ויתכן שהצבע דינו כמי פירות, לא יכתוב על גבי השק כנגד החטים, כי עלול להגיע לחטים, אלא יכתוב שלא כנגדן או על גבי מדבקה.

17. ראה לקמן ד, יג.

18. ראה ביאור הלכה תנג, ד"ה ולפחות.

יא